

# ЗДРАВΟΣЛОВИЕ

или

ЗАПАЗВАНЕ ЗДРАВИЕТО И ЛѢКУВАНЕ БОЛѢСТИТѢ  
ПО НАЙ БЕЗВРѢДЕН НАЧИН.

## Важно извѣстие.

Холерата у нас е в прѣдвечерието си. Отвред тя ни е забиколила. Не е чудно един день да се појави и между нас. В подобно едно положение, ние трѣбва да бъдем прѣдварително приготвени за да можем въ-чески да отблъснем нейнитѣ опасни удари.

Тя е лоша и опасна за тѣзи, които незнайт като как да се прѣдпазят и прѣдварят, в случай че пострадат.

В това отношение „Здравословие“ издаде особна брошура под название „Прѣдпазители и лѣчителни мѣрки против холерата“ в която е изложено вкратце всичко, което трѣбва да извърше нѣкой за да се прѣдпази и излѣчи. Който последва нейнитѣ съвети нѣма от што да се бои: стига да има на разположението си лѣкарствата, които тя прѣпоръча.

Тритѣ главни лѣкарства които са необходими за прѣдпазване и лѣчение се намират готови в редак-цията. Съки може да си ги достави. Тя коштуват 3 лева\*) и са достатѣчни да отговорят за нуждата поч-ти на 100 души. Брошурката—даром. РЕДАКЦИЯТА.

---

\*) по лев шилето, а не 5 лева, както погрѣшно се напечати в кн IV и V,



## Лѣчебната Свобода.

(Продължение отъ кн. VII).

„Тѣа се поставѣа тоже въвъ противорѣчѣе със здравѣа разум. Аналогиѣа ни показва, дѣйствиѣлно, че чѣловѣк не трѣба да бѣде повече лишен от този инстинкт на лѣкарствѣа както от сѣчкѣтѣ други инстинкти.

„Защо чѣловѣк да не прѣтежава тѣй добрѣ инстинкта на лѣкарствѣа, както прѣтежава това на бѣстиѣтѣа, и сѣчкѣто това коѣто се отнасѣа до съхранѣнето на неговѣа личност и порѣдиѣа?

„Че тѣзи инстинкти са развратѣи, атрофирѣани, по слѣдствие на неупражнѣние или по злоупотреѣбление на много неестѣственѣи нѣща, а особѣнно по слѣдствие на разни доктрѣи, нѣй сме съгласѣи; но, при сѣчкѣ туй, тѣ не са по малко естѣственѣи, и това зависи от нас да ги съхраним ако не сме ги прѣнебрегнали и да ги въздигнем ако сме ги изгубили.

„На коѣнец Новѣа Наука се нахоѣда в противорѣчѣе със днѣшнѣтѣ добрѣ доказѣани дѣйствиѣа.

„Днѣс оѣч, инстинкта на лѣкарствѣа същѣствува точно там дѣто са останѣли по близо до природното положѣние.

„Всѣк знае че мѣжду прѣститѣ хора, овчѣритѣ, сѣлачитѣ, особѣнно сѣлѣанкѣтѣ, се нахоѣдат тѣзи способности въвъ най-висѣка стѣпен. Дѣже мѣжду житѣлитѣ по граѣницѣа чѣсто се срѣща тѣзи способност.

„Трѣба слѣдовѣтелно тѣзи дарѣа да се разраѣоти, да се съживѣи ако тѣа е атрофирѣана; понеѣже тѣа е несравнѣтелно по-точна и по-ѣкономѣчна от сѣкакѣа друга наука.

„Не е нуѣдно, сѣкаме, да се настоѣава повече върху изѣточника на медицинѣа; тѣа се е порѣдила, развила и достигнала на своѣа върх под свѣбѣдѣа; тѣа е произлѣзла из неѣратѣа на инстинкѣивнѣтѣ и ѣасновѣднѣтѣ, будни или на сънѣ, лѣчитѣли. Тѣзи



дѣйствиа са тѣй явни от само себе си, дѣто исторически тѣ са най-добрѣ изложени наврѣд.

\* \*

„Източника на медицината доказан, нека хвърлим един поглед към нейното развитие във историческитѣ времена.

„От историческото начало до пропадването на Римската империя и нахлуването на тѣй нарѣчени тѣ варвари, медицината слѣдваше да се упражнява свободно. Царето, императоритѣ, сената на републикитѣ, коги подпомагаха лѣкаритѣ, коги ги прогонваха и заточаваха; нѣща които се вършаха под влиянието на индивидуалността.

„Напрѣдока на медицината бѣше никакъв; при най-голѣмитѣ старания и усилия, ученитѣ бѣха принудени сѣкога пай насетнѣ да прибѣгват към бащата Иппократа.

„Този режим слѣдва да бѣде във сила до XIII вѣк. Под него бѣха подчинени арабскитѣ школи, Салернската и Монпельерската школа, и сичкитѣ други от същия перпод.

„Наврѣд в срѣдния вѣк медицината бѣше свободна. Медицинската привилегия като ново нѣщо се появи у Франция в XIII вѣк. Във 1251 година се прибави за пръв път Медицински Факултет при Парижкия Университет. Привилегиата се състоѣше в продажбата на дипломитѣ; упражнението на медицината си бѣше свободно за сѣкоги. Дипломитѣ се отпущаха като едно отличие, също както днес се отпущат по изложената документи на отличие.

„Според историата, медицината във Франция, както и по другитѣ мѣста, почти до послѣднитѣ дни е била свободна. Даже, според нѣкои описания, тя се е нахождала както в XVI вѣк, тѣй и в много други епохи, в много отношения, на по-долно положение във Факултетскитѣ лѣкари, отколкото във другитѣ които тѣ наричат ампирици.



„В XVI вѣк ранитѣ от оръжие се лѣкуваха от Факултетскитѣ лѣкари по слѣдуиущия начин: раната се изгарѣше от едно нажежено желѣзо, а послѣ се прѣвѣрзваше със врѣло дървено масло.

„Но един денъ Амброас Паре съзрѣ че един ампирик на име Мартен Дублет, ги лѣкуваше просто със чиста магнетисана вода и тѣ (ранитѣ) оздравѣха много по-скоро и по-добрѣ по тоз начин, от колкото по начина когото лѣкаритѣ употрѣбляваха. Той проумѣ че тук просто е дѣйствието на чистата вода, и начна да прѣвѣрзва ранитѣ само със чиста вода; тѣй, по негов примѣр, тѣзи практика начна да се увежда и мѣжду лѣкаритѣ—корпорация коіато е привилигирувана за в полза на чловѣчеството.

„При всичко туй, щом съществува корпорация, та е от свойство такова—каквото е свойството на всѣко живуще същество—да привлича сичко към себе си и да го подчинява под своја интерес.

„Хората частно да слѣдват направлението на този естествен закон, нѣма нѣщо зло; това е основното условие на тѣхното съществуване; тѣхната сила се ограничава от тѣзи на другитѣ хора и от естеството на нѣщата; тѣй щото не може упражнението на таја сила да се прѣобърне на много лоша.

„Но официалнитѣ съединения, особено ученитѣ корпорации, са много повече способни да бъдат врѣдителни на публиката; понеже тѣхната корпорация може да се сравни със един лост на когото силата е опрѣдѣлена от числото и качеството на членовѣтѣ, и се налага върху положението, без да срѣща нѣкое съпротивление отъ страна на населението, което е едно раздробено нѣщо без никаква свръзка.

„Тѣй, тѣзи корпорации дѣйствуват почти сѣкога въпрѣки здравна разум, като минават от единия край на другия.

„Със хиляди примѣри имаме дѣто постоіанството на официалнитѣ корпорации, са произвели нещастни



слѣдствия. Сичкитѣ религиозни секти са почти под една подобна категория.

„Медицинската корпорация във това отношение не е по-долу. Тя се е явявала против сичкитѣ добри нѣща които се са показали във от нейния кръг. Тѣй, тя, като оборва теориата на Харвея върху кръвообращението, на конец се съблasi и я прие; но, незабавно, тя тикна слѣдствиата ѝ във опасност, като отиде твърдѣ далеко. От теориата на кръвообращението се појавиха страшни злоупотрѣблениа—*кръвопуцанието*, благодарение на което, прѣз миналия и този вѣкъ, не малко хорица, без време се прѣселиха на онзи свѣтъ!

„Тѣй, медицинската корпорация, относително лѣчебнитѣ срадства, е била сѣкоги врѣдителна от колкото ползовита. Общия дух на народонаселениата ражда най-великитѣ добри работи; от него се е породила най-високата добра философия; от него са най-умнитѣ пословици, най-добритѣ поезии; в него е, с една дума, зародиша на най-добритѣ чловѣчески нѣща; в него тоже съществува и от него произхожда лѣчителния способ и лѣчителната дарба; в него собствено се нахождат специалнитѣ лѣкарства от дѣто ги е заела и медицинската корпорация. Последниата като нѣма нищо основателно, от време на време, от епоха на епоха, ражда за разнообразие нѣкакви нови нѣща, изнамѣрва нѣкакви медикаменти които стават като на мода в употрѣблението си, както е на примѣр антиперина в днешнитѣ времена; тѣй са били мумиата и рога на ликорна във XVI. вѣкъ, кръвопуцанието във XVII. и XVIII. вѣкъ.

„Безосновнитѣ и безвредни тѣзи нѣща са доказали най-забѣлжителнитѣ и свѣстни лѣкари да се произнасят против медицината, като я считат повече врѣдителна от колкото полезна. Без да се простираме във повече доводи за подкрепление на това, ще кажем само мнѣнието на одного от най-добритѣ и опитни лѣкари на прѣминалия вѣкъ—Фредерик Офман,



който казва: „искате ли да съхраните здравието си, избѣгвайте лѣкаритѣ и лѣкарствата.“

От всичко горѣказано се разбира ясно, че лѣчебната свобода е много по-ползовита и за самото развитие на медицинската наука и, главно, за здравието на болнитѣ, които търсят изцѣрение.

### Природно лѣчение.

Източника на най-добритѣ нѣща се нахожда в естеството, от там са произлѣзли най-полѣзнитѣ нѣща за челоуѣчеството. Слѣдователно природното лѣчение проникнато из мѣжду массата на населениата е по-коренно и по-полезно за челоуѣка от колкото изкуственното.

В днешнитѣ времена ако и лѣчениата на болѣститѣ да стават под разни начини, но най-общериетна начин е лѣчението чрѣз медикаменти, понеже школската и академическа наука изобщо това учи и проповѣда, въпрѣки природнитѣ закони. При сичко туй, явѣава се един селенин като Приезнича, един возач като Спрота, както и други подобни, и без никакво извѣтрѣ лѣкарство, само чрѣз една студена вода, лѣкуват най-упорититѣ болѣсти, даже и тѣзи, които изкуственното лѣчение е изоставило и провъзгласило като неизлѣчими веке.

Този послѣдния начин се именува *природен*, понеже чрѣз него се лѣкува по един естествен пътѣ болѣститѣ, като се ограничава в една проста диета нераздразнителна, и в употреблението само на водата, или, с други думи, като се зема за основа топлината и студенината.

Този е начина на прѣвъзходното прочуто заведение, построено във 1883 година и уголѣмено на 1892 г., в град Лайпциг от Г. Лудовик Кухне.



Лудовик Кухне, според неговото описание, е бил син на един баща, който е умрѣл от канцер (рак) в стомаха, и на една майка коіато е била слаба и болнакава почти прѣз цѣлиа си живот, и коіато отдавала причината на своитѣ болѣсти повечето на лѣкаритѣ.

Той като достигнал на една двадесет годишна възраст, начал да досѣща себе си не тѣй добрѣ както е бил; бѣлитѣ му дробове както и главата му начнали да го безпокоят; тѣлото му не можало веке да се движи и изпълниава службата си както прѣди.

„В такова едно положение като се намирах, нѣмаше какво да направя, казва той, освѣн да прибѣгна към медицината, от коіато никаква полза не придобих. В това време, 1864 година, прочетох едно обіавление издадено от нѣкои приатели на природното лѣчение. Това разбуди либупитството ми; незабавно аз се отнесох до това дружество и попитах едного от тѣх като какво трѣба да направя против силнитѣ болки, които чувствувах в бѣлитѣ си дробове. Той ми прѣпорѣча едни студени припарки върху гърдитѣ, които доволно добро дѣйствие произведоха. От тогава аз слѣдвах наставлениата на това природно лѣчително дружество. Но подир нѣколко време, в 1858 година, брат ми пада тежко болен, без този естествен начин да може да му спомогне. В това също време се бѣше прочул естествения начин на Тодора Хана, който имаше голѣма сполука. Брат ми рѣши да отиде там и се завърна подир нѣколко дни много по-добрѣ. Аз сам тоже припознах прѣвъзходството на таа естествена метода и начнах да я слѣдвам с пълно довѣрие.

Сичко което таа природна метода прѣпорѣчаше, аз го вършах с най-голѣмо прилѣжание: бани, водни и слънчеви, обвивание в мокри платна, души, глестъри, диета—сички точно се изпълваха. При сичко туй ползата бѣше временна, едно само улечение; и



същност болката, на коіато носѣх зародиша в себе си от наслѣдство, напрѣдваше.

Необходимата нужда ме застави, продължава той, да стана един от най-добритѣ набліудатели на природнитѣ закони, върху които аз съставих нов начин на дѣйствие, чрѣз когото можах да помогна както на себе си, тъй и на другитѣ.

Върху началата на тоіа нов начин, аз основах и съставих книгата си под название: *Нова лѣчителна наука основана върху единството на болѣститѣ* (Nouvelle science de guerir basée sur le principe de l'unité de toutes les maladies)".

Съчинението на Г. Лудовик Кухне е едно от най-любопитнитѣ, още и не малко поучително, особено за лѣкаритѣ. Ние го прѣпорѣчаме изобщо на сички тѣзи които страдат или търсат нѣкакъв добър лѣчителен начин — съобразен със естественнитѣ закони.

То е прѣведено на сичкитѣ езики. Този който желае френския му, или на друг нѣкой език, прѣвод, нѣма освѣн да се отнесе до редакциата на „Здравословие“ за да му се достави.

Според заглавието на своіата книга, както погорѣ казахме, Г. Кухне зема една и съща причина за сичкитѣ болѣсти, слѣдователно едно и също трѣба да бѣде тѣхното лѣчение, казва той. За него болѣститѣ, под какъвто вид и да са, тѣ са произхождение на една чужда материя неоподобима с тѣлеснитѣ елементи и несъобразна със жизнената сила, коіато търси средство да ја изгони.

Без да се впускаме в широки разисквания върху тѣзи мнѣния за причината на болѣститѣ, ще говорим, сега за сега, само за неговия лѣчителен начин, който се състои от бани с топла водна пара (това което ние наричаме паралка), отъ прохладителни бани на срѣдната тѣлесна част, и от студени бани на сѣдалището. Тѣзи са най-главнитѣ негови средства



чрѣз които той лѣкува сичкитѣ силни и хронически болѣсти без никакво вѣтрѣшно употрѣбление.

За по-ясно обіяснение, ще прѣведем из неговата книга един примѣр на един болен който е страдал от едно сърдечно страдание съединено с идропика и лепра.

Господин И. Ф. Р. от Батавиа, остров Іава, е прѣживѣл 24 години като търговец в това мѣсто без да е пострадал освѣн по нѣкога от трѣска, очибол и рани по краката. Тѣзи признаци ни са достатѣчни за да узнаеме, че тѣлото му не се е нахождало до-брѣ, но е било прѣтоварено от чужди елементи по разнитѣ си части, които са фермантирѣли по-лесно от тропическитѣ топлини на Батавиа от колкото в нашата умѣрена зона\*). По нататашното течение на този рапорт, който е твърдѣ интересен, ни дава най-іавнитѣ доказателства за справедливостта на това утвърждение. Прѣз Ноември 1879, Г. Р. е имал зад ушитѣ една голѣма буца, коіато била излѣкувана, т. е., потушена или прѣмахната от там. Прѣмахнатитѣ тѣзи болнакави елементи са си търсели изход друга-дѣ, и тѣй подир нѣколко време единия от прѣсти-тѣ му се подува толкова щото при изобилната гнѣй коіато е изтѣкла, излѣзла е и една малка кост.

„Едвам прѣста заздравил ето че се поівило едно кръвотечение из червата. Непогрѣшим знак, че емо-роидитѣ са се дръпнали към вѣтрѣ. Не слѣд много време се поіавила една рана на лѣвния му крак коіато се продължила доволно дълго време.

„От прѣтоварването на чуждитѣ тѣзи елементи, на Г. Р. краката били всѣкога студени, пота съшто и той страдал често от трѣска. Прѣз Февруари 1882, нападнала го една трѣска по-силна от прѣди и го държала нѣколко дни. Обикновения му лѣкаръ обіа-вил на Г. Р. че положението му било твърдѣ опас-

---

\*) Господин Кухне прѣписва на чуждитѣ на тѣлото елементи нѣ-каква си подкваса, от коіато посредством топлината, тѣ шупват и про-извеждат болѣститѣ.



но, понеже болѣста му била от един вид лепра; той го съвѣтвал да отиде в Европа на нѣкои бани за да се излѣкува. На 13 Април 1882, Г. Р. напушта Батавиа и в Бал се съвѣтвал от професора И., който, като намѣрил една кървава топлина, го изпратил в банитѣ на Кранкенхел (Горніа Бавариа), като го прѣпорѣчил на Д-ра Х. В продължение на това лѣчение, на Г. Р. се поіавило на дѣсната му ръка едно червено пѣтно, което под никакъвъ начин не изчезнало и което било знак на една силна хроническа вътрѣшна трѣска. Към краіа на лѣчението, Г. Р. се досѣптал по-добрѣ, но прѣз есента се поіавили оште много други червени пѣтна по тѣлото му; слѣдователно хроническото трѣскаво положение не се е било освѣи увеличило. Прѣз мѣсец Април 1883, Г. Р. се завърнал в Батавиа дѣто червенитѣ пѣтна по тѣлото му се изгубили, по причина на топлината коіа-то като го потѣла, изкарвала една голѣма част от чуждитѣ елементи които се нахождали в тѣлото му. Като пристигнал в Батавиа, прѣз мѣсец Май, той паднал болѣн от една болѣст на сърцето, което отбивало много; по-послѣ подпаднал оште под силни трѣски, тѣй дѣто бил принуден да се отправи към лѣкаріа си, като мине пак в Европа; прѣз мѣсец Май 1885, той се подложил под ново лѣчение в Европа.

„От горѣказаното іавно става че лѣчението в банитѣ на Кранкенхел не е можло никак да прѣчисти болѣзнената причина на Г. Р. Болнакавиа зародиш е останал в тѣлото му, понеже штом се завърнал на мѣстото дѣто е сѣдалиштето му, болката се поіавила пак. Неговото сѣдение под един климат не тѣй горѣшт както е Европейския, е сѣдѣйствувало да закрепи неговата хроническа болка под едно потаено положение, положение което в тропическитѣ мѣста се измѣніава. Тѣй, неговото излѣкуване е било нагледно от колкото точно, понеже зависило от измѣнението на климата, а не от прѣчистването на болнитѣ елементи.



„Като пристигнал в Европа, Г. Р. се остановил във Фрибург (Бад), и се заел единствено за своето лѣчение под наставлението на неговия обикновен лѣкаръ и на Д-ра Н., придворен съвѣтник. Прѣз есента, червенитѣ пѣтна се поѣвили наврѣд и по-силни от колкото били на 1882 година. Това бѣше явен един знак че чуждитѣ елементи в него се са умножили повече. Като естеството на това червено изривание, подобно на скарлатината, както и другитѣ признаци на болѣста били темни и не вразумителни за лѣкаритѣ, тѣ обѣвили на Г. Р. че трѣба сичко да чака от природата, понеже банитѣ, които му били опрѣдѣлили за прѣз 1886 г., усилвали положението му, и правѣли малко по малко болката му по хроническа от колкото била. Нагледно из вѣн той изглеждал като здрав чловѣкъ, но вътрѣшно той бил под едно лошо положение; той станал меланхолик, каприциозен, плашлив, обезсърдчен и отчаен от живота си. Безполезно като търсил улекчение на болкитѣ си чрѣз най-изкуснитѣ лѣкари до 1888, той морално бил веќе изгубил сѣкаква надѣжда. При сичко туй, по необходимост, той бил принуден прѣз Јануари 1889 да се завърне в Батавиа. Щом той пристигнал, болката му зела по-силен характер; бианието на сърцето му се умножило; една непрѣстанна трѣска малко по малко изчерпвала силитѣ му. Прѣз Ноември 1889, трѣската станала неспособна, краката му се подули и отбиването на сърцето му станало по-анормално и застрашително. Освѣн това, мѣстнитѣ лѣкари обѣвили че тѣлото му било заразено оште от лепра, понеже се са намѣрили микроби от таѣа болѣст. Тѣй като таѣа болѣст е много опасна и заразителна, лѣкаритѣ били задѣлжени да го принудат да остави мѣстото и да замине пак за Европа. Прѣз Декември на 1889, той се потеглува пак за в Европа. Фрибургскитѣ лѣкари узнали неговата лоша участ. В това отчаѣано време един негов приателъ го подканѣа да се адресува до моето заведение. Г. Р. незабавно трѣг-



ва за Лайпциг на 20 Март и начинава лѣчението си от 24 сѣптия мѣсецъ.

„Г. Р. бѣше за мене един примѣръ който рѣдко се срѣшта. Неговото тѣло бѣше съвършено разстроено от чуждитѣ елементи. Около врата си той имаше една гуша, по причина на коіато прѣдѣлитѣ на врата му трудно се отличаваха. Върху челото му се нахождаше едно подутие около 2 сантим. дебело. Лицето му и главата му изцѣло бѣха се врасли от дебелина и клѣстина на кожата, по причина на коіато очитѣ му бѣха станали малки от подутието на околността. Жабата на дѣсна му крак бѣше гангрениасала и отѣкла; отѣка като се простираше на горѣ, сѣцѣяваше крака на Г. Р. тъй шото той мъчно го движеше. Чуждитѣ елементи по другитѣ части на тѣлото му, се нахождаха съразмѣрно във врата и главата му. Смилането на ѣстието съвсѣм бѣше поврѣдено. Болния от година не можеше веќе да изхвърлиа, както се слѣдва, чрѣз червата и чрѣз бѣбрецитѣ непотрѣбнитѣ на тѣлото материи. Неговата сърдечна болѣст бѣше тъй дѣто не му даваше поштѣм никакъв покой. Краиштата му бѣха твърдѣ студени и имаха един цвѣтъ синю—темен.

„Г. Р. незабавно се подложи под моето лѣчение, на което добритѣ слѣдствия не се обавиха да се поіават. Първитѣ промѣненія се поіавиха от към смилането на ѣстието; излишнитѣ материи, които червата изхвърлиат, както и пикочта, начнаха опште на третия день да дохождат редовно. Излишнитѣ материи друг пѣтъ дохождаха на два дни или три дни, и то с помошта на глистира; коги сега тѣ дохождаха два, три пѣтиа в день, и надминуваха довольно количеството на вѣштата които се земаха за хранило. Пикочта коіато бѣше сѣкога іасна и прозрачна, станна мътна, знак че тѣа обема довольно чужди елементи. Болния тѣже опште от втория день се почувствува по-добрѣ, при сичко че бѣше постоіанно уморен. Това уморіаване бѣше слѣдствие на усилията които по-



лагаше тѣлото за да се изгонят чуждитѣ елементи. Тѣзи усилия бѣха тѣй много дѣто не оставаше почти веке сила за другитѣ служби. Г. Р. се потѣше денѣм и нощѣм, тѣй штото той изхвърлѣше много чужди елементи прѣз кожата. Но като не получава-ше веке до толкова чужди елементи чрѣз храната, и като смиланието на ѣстието бѣше веке поправено, той можеше да изхвърга голѣмо количество от старитѣ чужди елементи, които се нахождаха в тѣлото му, тѣй штото се проіавяваше едно тайно измѣнение, но във всѣко отношение явно във формитѣ на тѣлото му.

„Това, което бѣше най-забѣлжително, то бѣше пачина по който гангрениасалиа поіас, с темен черникъв цвѣт, 4 прѣста широк и сгърчан като суха кожа около жабата на дѣсна му крак, се бѣше измѣнил. Из началото той бѣше черно-темен, сѣтѣ малко по малко стана червено-синкав, и от червено-синкав се прѣобърна на червено-ясен, но голѣмивата на краката му се увеличи съвременно. Гангрениасалиа поіас съвършено се прѣобърна на вода. Дѣсна крак се уголѣми тѣй дѣто двосн и троен стана от колкото бѣше. Той се съвърши нѣко сѣѣни и произвеждаше голѣми болки и безпокойствия на болниа. Но това дѣйствие позволявающе дѣло да може да се набліудават измѣнениата и разединениата на чуждитѣ елементи. До като послѣднитѣ тѣзи обемат едно мѣсто от два или три кубически прѣста като бѣха сухи и гангрениасали, сега им трѣбваше един обем повече от два кубически крака. Това измѣнително дѣйствие показва явно опште че гангрената не е била освѣн масата на чуждитѣ засъхнали елементи от голѣмата трѣскава вътрѣшна и тайна горѣштина, под едно постоянно положение.

„Извънредната жизнена сила спомогна штото болниа да може да прѣтърпи таіа сериозна криза коіато се поіави в него. Ако и да не можеше да се движи много, поне той се потѣше доволно в идропичес-



житѣ части на своето тѣло подир всѣка баніа, тъй штото му бѣха достаточни четири недѣли за да изкара всичката вода из тѣлото си. Штом това се извърши, той можа да ходи свободно, и успѣха на лѣчението стана іавно забѣлѣжителен. Той се чувствуваше като подмладен и едно лѣчение от четири мѣсеца достаточнo бѣше да измѣни съвършенно неговия безобразен образ. Сърдечната му болѣст както и идропиката бѣха изчезнали съвършенно и той бѣше напълно здрав; неговия отчаен живот се замѣсти от едно радостливо състоіание.

„В Батавиа никой не вѣрваше че той е тъй оздравил; пишяха от там че нѣма да го приемат в Іава ако микробитѣ от лепрата не са изчезнали. На това основание Г. Р. бѣше принуден да се подложи на одного специалиста в Хамбург за да го разгледа добрѣ в това отношение. Това изслѣдване се продължи четири недѣли за да може на вѣрно специалиста да се увѣри че той е свободен вече от тѣзи малки животинки.

„Знаменити лѣкари, които бѣха го гледали прѣди, потвърдиха неговото съвършенно излѣчение подир едно четиремѣсечно лѣчение у мене.“

*Книгата на Г. Лудовик Кухне е дѣйствиелно удивителна по съдържанието си; смѣл да ја прѣпорѣчаме сѣкиму по нейното просто и натурално изложение, а оште повече по нейното полезно и интересно за сѣкиго съдържание. От неіа в двѣ години разстоіание се са изхарчили повече от 20 000 екземпліара; за малко едно време тіа излѣзе на шесто издание. Това достаточнo показва че тіа е станала доволно популіарна. Тіа е от 550 страници, формат доволно голѣм; има цѣна 8 франка.*

---



## Практически съвет

### Против епилепсиата

*Епилепсиата*, или по нашему *взикашно падане* и проч., е една нервическа болѣст, съвършено хроническа, на коіато припадоцитѣ се отличават по едно внезапно изгубване на себе си, със спазми, замайвания и други разни признаци, все еднакво за същото лице, но разнообразни мѣжду много лица.

Във нѣкои, припадока е внезапен и силен, без никакво прѣдварително поіавление; във други, които са повече, поіавлениата се іавіават чрѣз нѣкои заплашителни знакове, които обикновено се състоіат във чувстването на един дим, на една топлина или едно разхлаждане, на едно гадаличкане или изтрѣпване; тѣзи прѣдварителни поіавления произхождат от нѣкое мѣсто на тѣлото или нѣкой член и възлизат към главата; по нѣкога тѣ се іавіават под спасмодически леки удари, под халлупинации и прч.

Болѣстта се іавіава под два главни образа: един *силен* или *тѣжак* образ, един *слаб* или *лек* образ.

Във първата случка, като издаде един крѣсак, болния пада като блѣснат, изпит, без съзнание; дихането спрѣно, чувствителността и сичикитѣ способности са унищожени. Във продължение от 30 до 50 секунди, блѣдността на лицето се замѣстіа от една жива червенина, и спазми се поіавіават във нѣкои мисци, като: на лицето, на езика, на гърлото, на гръклана; послѣ спазмитѣ се простират по тѣлото и по членоветѣ. Челото се набръчква, веждитѣ се приближават и клепачитѣ, полузатворени, допускат да се виждат очитѣ като се въртіат спасмодически; лицето начумерено, челюститѣ се отваріат и затваріат дѣто по нѣкога ако езика се случи отвѣн, се нараніава. Във това време устата се запѣнва и пѣната бива крѣвава ако се рани езика. Тѣлото и членоветѣ, под влиянието на спазмитѣ, се прѣвиват и осукват на



всѣкъде. Дихането от нередовно става редовно и припадока се свършва чрѣз едно силно изпотѣяване. Често в това време, се забѣлѣжава неволното изпускане на пикочта; кръвообращението се поправя, нечувствителността само остава за нѣколко време.

Във втората случка, или *лека* образ, болния досѣпшта залис, със мимоходно изгубване на себе си; ако е сѣдишком, не пада сѣкога; ако е прав, има време да се подире или да прѣдвари падането. В случай че падне, във нѣколко секунди той се въздига, и подир едно замаіано положение от малко време, той си дохожда в нормалното положение. Във нѣкой случай, удара бива твърдѣ слаб; болния се повѣспира мѣжду един разговор или мѣжду нѣкое заніатие и във нѣколко секунди той си начинава разговора или работата безсѣзнателно на това што се е случило. Често тези нѣшта се случват поштѣм без да се догадат дълго време.

В единия и в другия случай, припадоцитѣ нѣмат ништо редовно; тѣ може да бѣдат на скоро и на раздалеч.

Разполагателнитѣ причини към таіа болѣст са често от наслѣдствие; производителнитѣ причини се състоятъ от една силна болѣст, като тифозната трѣска, които не се е развила редовно, от едно силно душевно смущение: едно оплашване, стрѣскане, на примѣр, и прч.

Прогностиката е сериозна, понеже независимо от опасността под коіато се нахожда болния на всѣки припадок, той във продължение на нѣколко време може да подпадне под важни измѣненія както във характера тѣй и в умственитѣ и душевни способности—които се атрофират.

Сѣдалиштето на болѣстта е непознато. При сичко туй, повече от физиологиститѣ го поставіат в нередовното раздражение на грѣбнашкия мозак.

Въпрѣки сичкитѣ разни опити от вѣкове, епилепсията е оште в числото на най-неизлѣчимитѣ болѣс-



ти. Официалната медицина почти сѣкога се нахожда без сполука при разнообразнитѣ лѣкарства, които употребѣва, като: беладона, атропина, нитрат аржан (нитрово сѣбро), сулфатото, дижитал, арсеник, бромуритѣ, а особено бромура със потасиум, идротерапиата, и прч....

Магнетизма не лѣкува сѣкога, особено когато болѣстта е ветха; но във началото, т. е., в първитѣ години, със постоѣнство, един добър магнетизатор може да бѣде увѣрен да излѣчи повече от двѣ трети, коги медицината не лѣчи ни една стотниа.

По нѣкоги се изисква да се разбудат нѣкои служби, но изобшто се изисква нервическата система да се укротиава чрѣз сѣкакви сѣдства.

*Человѣчески магнетизм.*—Поставете се прѣд болниа, направете за нѣколко време напрѣчни пасси върху челото, разхладителни духания, послѣ пасси от голѣмо течение от главата до краката. По-сетнѣ направете медленни пасси, които да начнават от главата и да слизат от страна на гърдитѣ до стомаха; по-послѣ, от гърдитѣ до краѣа на краката, за да се напои от магнетическата тѣчност сичкото тѣло. Подир 15, 20 минути, поставете се от лѣва страна на болниа, гудете лѣвата си рѣка на челото, а дѣсната върху тила на врата и ги дрѣжете от 5 до 10 минути; по-послѣ, с дѣсната рѣка разтрийте вратнитѣ жили със върха на прѣститѣ, подир косто със сичката рѣка направете провлѣкателни разтривавиа по сичката грѣбнашка кост, от малкиа мозак до краѣа на бѣбрецитѣ.

Като поставите рѣката си върху малкиа мозак и малко по-малко ѣа смѣчате на долу по грѣбнашката кост, ште се увѣрите че сичкитѣ мѣста не са под една и съшта топлина; едни имат топлина над нормалната, други под нормалната; това показва че дѣйствиата са нѣйдѣ медленни, а нѣйдѣ прѣувеличени. Чрѣз поставенето на двата прѣста на едната или на другата рѣка, трѣба да се разбудат първитѣ и да се укротиат вторитѣ, за да се уравниа дѣйствиата,



Лѣчението трѣба да бѣде редовно; засѣданиата от 30 до 50 минути, завършвани с пасси от голѣмата тѣчност от главата до краката, и провлѣкателни разтривания върху грабнашката кост, ката день, или прѣз день, до колкото е възможно все във сѣшто едно време.

Понѣкога, случва се, във началото на лѣчение-то, дѣто числото на припадоцитѣ се умножава на мѣсто да намалиава, или се случва във време на засѣданието. Това е един добър знак, който не трѣбва да обезсърчва ни болния, ни магнетизатора, понеже, не подир много време, ште се поіави едно важно подобрене.

Във нѣколко седмици ако не се поіави никакво измѣнение, трѣбва до се намѣри срѣдството дѣто да се прѣспи болния, тѣй штото да можем да се ползваме от неговитѣ инстинктивни способности като е във това положение; във сѣки случай, не трѣба да се обезсърчае, додѣто не потършим поне 2 или 3 мѣсеца с прилежателно старание, понеже немислими излѣчения се са сполучвали подир едно дълго време, без болния да е досѣтил нѣшто в пѣрвитѣ времена.

*Спомагателни срѣдства.* Магнита, магнетисана вода от чловѣчески магнетизм; студена магнетисана вода сѣс коіато да се разтрива сутрина и вечер грѣбнашката кост. Храна лека и тоническа; упражненіе, развлѣчение; да се избѣгват уморіаваниата и душевнитѣ тревоги.

(Слѣдва).

### Зимната гигиена.

Зимната гигиена се закліучава във храната и облѣклото, нуждни за да се съхрани здравието ни прѣз зимата. Тіа ште ни обіасни като какво трѣба да вършиме прѣз зимата за да бѣдем запазени от студа, вѣтѣра дѣжда и снѣга, които може да поврѣдат нѣкой главен член от нашитѣ орѣдиа, като стомаха, бѣлна дроб, а даже и цѣлна организм.



Подир душата и сърцето, трѣбва всѣки да се грижи и за тѣлото си, понеже това тѣло е което ще ни прослужи в много отношения, даже относително до спокойствието на двѣтѣ първи; тѣлесната ни животна част има много повече влияние върху моралната, отколкото младината не иска да повѣрва, като мисли че сичко което хвърча се ѣде. Внимавайте добръ относително до здравieto си, понеже ще дойде день когато ще се увѣрите, че то е нѣшто драгоцѣнно, и ще се каете дѣто тѣй леко сте гледали на него като сте били на двадесет години.

Когато сме здрави, когато се чувстваме добръ, ний сме повече в положение да противостоиме на нештастieto; тогива нѣштата ни се прѣдставляват под един добър изглед, духа ни не е тѣй наклонен към пусти и никакви мисли, пълни от сплин (spleen), тѣзи мечтателна болѣст, коіато, като прави живота ни несносен, ни кара да направим подобни и тѣзи които ни окръжават.

Слѣдователно, нека се грижим за това драгоцѣнно здравие, не чрѣз лѣкарства, които трѣбва да пазим за сериозни случаи, но чрѣз една мъдра и добръ проумена гигиена.

\* \*  
\*

Жената е повече чувствителна на студа от колкото мъжа, и младата дѣвойка още повече от зрѣлата жена.

Студа намалива кожната влага на тѣлото, коіато е тѣй необходима за здравieto; той пропъжда кръвта към вътрѣшността на тѣлото, а особно към бѣлия дроб, и прави бѣлизнава кожата. Кръвта се срѣдоточи към мозака, най много когато студа дѣйствува върху главата, от което произхожда и трудното ументвенно дѣйствие; под влиянието на студа чувствата се смутяват, движението става невъзможно, кожата може да произведе една червенка (érésipèle), гърлоболіе, много или малко сериозно, може да се появи, бѣлия дроб бива нападнат от хрема или от нѣкой бронхит, който може да се измѣни в охтика с



време, поіавіават се ревматически болки, които може да докарат нѣкоіа парализна на членоветѣ.

Фланелата е една необходима заштита против студа, не само когато не сме веќе млади, но оште и когато искаме да бъдем облѣчени деколте. Тѣй, аз ви съвѣтвам да имате сѣкога, по голу, или над риза, един фланелен корсет, който да се възкача на горѣ толкова, колкото е самия корсет, но надолу да отива толкова дѣто да държи на топло стомаха и корема, нѣшто което ште съдѣйствува не малко да ни прѣдпази от много болѣсти. Вѣрвайте че подобен едии корсет, нѣма никак да направи снагата по-дебела. Слѣдователно ште имаме несъмнена полза, ако бъдем мѣдри и умни в това отношение.

Трѣбва да се обличаме добрѣ, само да внимаваме облѣклото ни да бѣде топло, без да бѣде тежко. Грѣшка е да вѣрваме че тежината на дрѣхитѣ, държи топло; освѣн умориаване тѣ не докарват ништо повече,

Влианието на тѣлесното облѣкло зависи от способността, голѣма или малка, коіато ште има то да държи тѣлото в едно уединително положение относительно до студа, до топлината, до влагата и до тѣхното механическо дѣйствие върху него.

Дрѣхитѣ, от само себе си, не съобщтават никаква топлина, тѣ іа само съхраніават; тѣзи които са по-лоши проводници на топлината, т. е. тѣзи чрѣз които се губи по-малко, са: вълната, кожитѣ и памучнитѣ платове.

Въздуха като е лош проводник на топлината, тѣзи тѣкани които могат да обемат в себе си и мѣжду своитѣ косми, една доволно голѣма въздушна настѣлка, са най-топлитѣ за зимѣ, понеже тѣ не оставіат тѣлесната естествена топлина да се губи и служат като прѣдѣл против вѣнкашния студ; съшититѣ тѣзи тѣкани са най-прохладителнитѣ лѣтѣ, понеже тѣ служат като заштита против горѣшитѣ лѣчи на слънцето. Ако искаме да узнаеме кои са най-добритѣ нѣшта за употрѣбление на дрѣхи, ште намѣрим че



тъ са: кожитѣ, вълненитѣ и памучни платове и послѣ коприната. Памучнитѣ платове държат много по-топло зимѣ, от колкото лененитѣ. Оште не трѣбва да забравяме и това начало, че една тъкан е толкова по-топла, колкото е тѣа по-халавата, по-разслабена, т. е. колкото тѣа обема повече въздух; тѣй вълненитѣ плѣтени платове държат много по-топло от тѣзи, които са тъкави и сѣкнати, вълниаститѣ платове по-отблѣсват студа, от тѣзи които са гладки и сѣкнати.

Цвѣта тоже има едно влияние върху топлината; опита е доказал че черния и темен цвѣт се прокарва по-лесно от топлината, от колкото този който е ѣсен, оште повече бѣл.

Особенно прѣз зимата трѣба да правим упражненіе на мисцитѣ, каквото и да е времето, трѣбва да го правим ката день; това е най-добрата привичка за дѣцата.

Упражнението, като стопли тѣлото, произвежда едно противно дѣйствие от това на студа; съдлинитѣ се разширяват за да приемат крѣвта на вѣтрѣпнитѣ органи; тѣй, не гледаме ли тѣзи които се вдават на едно дълго ходіание лицето им да почервенѣва? На конец, упражнението умножава тѣлесната топлина.

Като ште излизаме из къшти, трѣба сѣкога да обличаме или да земаме върху си една горніа дрѣха. Само не трѣба да се прѣтрупваме много, което освѣн че ште ни затрудни вѣв вѣрвежа, но оште може да произведе и едно попотѣаване, което може да стане опасно в едно хладно и вѣтроливо време..

В заврѣштането си, не трѣба, штом влѣзем да се събличаме; трѣба да почакаме штото тѣлесната ни топлина от вѣрвежа да се понамали; иначе може да се простудим и слѣдствието на таѣа безумна наша постѣпка да бѣде най-малко една хропотница.

Стаитѣ, които занимаваме, трѣба поне един час да се провѣтриат сутрина и вечер, за да се прѣчисти въздуха; топлината трѣба да е умѣрена и еднаква.

Една дума върху топлѣането на стаитѣ. Топліа-



нето с въглища (в мангаі) е най-връднителния начин, понеже от тѣх произхождат два връднителни газа от въгледеливи окиси, които имат най-големо дѣйствие при задашането (asphyxie). В малко едно количество тѣ произвеждат силни главоболия. Още, долнитѣ членове като са изложени на една голѣма топлина, изведнѣж истиват и добиват ревматически болки.

Топли пишета поставени в леглата тоже не е добро — понеже тѣ произвеждат влага. В нужда може да се постави една горѣща тухла обвита във вълнена тъкан.

Ако си наклонен да ти истиват лесно краката, разтривай ги сутрина и вечер с алкоол от камфора и тѣ ще прѣминат.

Храната прѣз зимѣ трѣба да е по-изобилна, по-силна, а особено тлѣста, понеже подобна една храна бива изобилна от въглерод и животната машина има драгоцѣнно едно горило.

Колкото за простудяването чрѣз въздуха, което е произвело повече жертви от колкото са произвели холерата и чумата, съвѣтвам ви да го избѣгвате до колкото е възможно, както в къщи и вън от къщи, тъй и по баловетѣ и вечеринкитѣ.

Оште не са по-малко опасни студениятѣ питиета от колкото студения въздух. Когато тѣлото е попотено, ако злоупотрѣбим в нѣкое твърдѣ студено питие, стомаха ни ште истине прѣмногo, от дѣто ште се раздаде и по другитѣ части на тѣлото. Кръвообращението, което е било твърдѣ силно, става медлено общтата топлина намалява, попотяването незабавно прѣстава, и нештастие на този който, в подобно едно време, не стане да поднови движението. Кръвта се съсрѣдоточава към вътрѣшнитѣ съдлини и слѣдствието на един плеврит, на една пневмония или на един бронхит, който може да се измѣни в охтика, е неизбежно.

Най-доброто е да избѣгваме студениятѣ питиета, както избѣгваме и течението на студения вѣтр, и



да си погасяваме жаждата с един сироп, един чаен пунч, или само чай. Наконец, ако се случи да пиете студено питие, то пийте го малко по малко и медленно, тъй шото да дадете време на питието да се стопли прѣди да стигне в стомаха, най-доброто срѣдство да си погаси нѣкой жаждата. В подобно отношение, штом свършите, не е злѣ да ставите да се движите; най-доброто срѣдство да произведете една реакция коіато да уравни вси топлината што е изгубило тѣлото ви.

При това, дозволете ми оште да ви кажа, че, даже зимѣ, най-здрово ште бѣде да става нѣкой рано, като избѣгва да си лѣга късно; понеже вечерния сънь разхладиава кръвта, коги сутрѣшния ја сгорѣштиава. Наконец, имайте за правило един много редовен живот; най-добрата игиена да запазите здравieto си и младината си.

Един игиенист.

### Една іасновидна случка.

Прочитае в магнетическия вѣстник слѣдуиуштето:

Из едно писмо на Г. Вилли Решел, магнетизатор във Берлин, извличаме слѣдуиуштитѣ редове, които са от интересно естество за нашитѣ читатели:

Прѣди нѣколко недѣли, Г-ца Л.... от Степен, на 22 годишна възраст, дойде във дома ми. Тіа се жалваше от нетърпими и несносни болки по главата които ја безпокоили денѣм и ношѣм. Тіа казва да се е свѣтвала със много лѣкари. Един от тѣх ѝ извадил почти сичкитѣ зѣби като прѣдполагал че болката била във тѣх; един друг ја електрисвал; един трети ја ипнотисвал; по-сетиѣ, и все без никакво добро слѣдствие, са употребили морфината, душеветѣ и прч.... Подир тѣзи не ѝ оставало ништо друго освѣн магнетизма.

Аз си поставих дѣсната ръка върху главата ѝ около една минута, и тіа падна под един сомнамбу-



лизм доволно іасновиден. Тіа виждаше почти сички-тѣ прѣдмѣти свѣтливи, или по-добрѣ казано, обиколени от един малѣк свѣтликав пламѣк; тіа ми описа точно много от монѣтѣ отсѣтствуиушти болни; потвърди че ме вижда като облѣт вѣв една свѣтликава атмосфера.

Ако отивах вѣв една друга стаіа, тіа незабавно ме послѣдваше без да е повикана; когато іа попитвах зашто тѣй прави, тіа ми отговарѣше че и тіа не знае, че тіа се повиніавала на едно неволно подканіане, което іа тикало да слѣдва свѣтликавитѣ лѣчи. Когато аз изпивах една чаша от мадера, тіа казваше че чувствува вкуса на това вино; туй съштото се случваше и със друго каквото да ѣм или да пиа вѣв разстоіаніе на нѣколко метра от неіа.

Аз съм имал често случай да бѣда вѣв съобщение със сомнамбулически лица, но повечето тѣ се са държали спокойни и са били мирни, кога Г-ца Л..., макар и да бѣда твърдѣ малко от неіа на раздалеч, като се занимавам със друг болен, със една особна учтивост поисква позволение да дойде при мене на близо. То е, че тіа досѣшташе една іавна нужда да бѣде, колкото е възможно, по-близо до магнетическитѣ изходи. Често ѣ се случваше изведнѣж да извика, като вѣв екстаз, че покойниа ѣ башта е дошел ненадѣйно; друг пѣтъ тіа се обръшташе към един приателъ, когото тіа обичаше и който е умрѣл не отдавно. Със тѣзи духовни съштества тіа завеждаше трогателни разговори.

Един день аз поставих моіа сомнанбул да іа разгледа и той обіави, че нейното зло произхожда от едно значително струпане на една магнетическа течност към мозака.

Г-ца Л..... съвършенно не знае, разумѣва се, и трѣба тоже да не знае, сичко това, което тіа върше и казва вѣв самнамбулическото си положение; ако тіа имаше познание, вѣроіатно е че тіа нѣмаше да се възвърне веке.